UNIVERSITETET
I OSLO

Norges forskningsråd
Pb 564
1327 LYSAKER

Dato: 13.01.2025
Deres ref.:
Vår ref.: 2024/17853 VIBEKAL

Forskningsrådet - Ny porteføljeplan for Mat og bioressurser – Innspill fra UiO

Vi takker for muligheten til å komme med skriftlige innspill på Forskningsrådets utkast til porteføljeplan for Mat og bioressurser. UiOs hovedinnspill er spesifisert under etterfulgt av utdyping av hovedinnspill og spesifikke innspill til mål og prioriteringer.

UiOs hovedinnspill

1. Styrke betydning av kritisk og uavhengig grunnforskning i endelig plan
2. Utvikle kunnskap gjennom rekrutteringsstillinger - presisere
3. Ha tydeligere tiltak som stimulerer til forskningsprosjekter som tar for seg dilemmaer og utfordringer knyttet til å forholdene mellom matproduksjon, natur/klima og/eller miljø
4. Spesifisere tiltak hvor humanistiske og samfunnsvitenskapelige perspektiver inkluderes.

Hovedinnspill med utdyping

1. **Styrke betydning av kritisk og uavhengig grunnforskning**
   Porteføljen må stimulere til kritisk og uavhengig forskning, og gi rom for grunnforskning innenfor temaet mat og bioressurser. Dette innebærer at det bør åpnes for prosjekter uten samarbeidspartnere i næringslivet. Videre må det stimuleres til forskning som reiser grunnleggende og overskridende spørsmål.

2. **Utvikle kunnskap gjennom rekrutteringsstillinger - presisere**
   UiO støtter at det er et overordnet mål (mål 2) å utvikle kunnskap gjennom bl.a. rekrutteringsstillinger, men har forslag til presisering: «*rekrutteringsstillinger knyttet til utdanningsinstitusjoner, herunder ph.d-stipendiaters oppnåelse av en grad og post doc-stipendiater som kvalifiserer til vitenskapelige stillinger*».

Rektor

Postadresse:
Postboks 1072 Blindern
0316 OSLO

Besøksadresse:
Lucy Smiths hus,
Problemveien 7

Tlf: +47 22 85 50 50
Faks:
E-post:
postmottak@admin.uio.no
http://www.uio.no/
Org.nr.: 971 035 854

3. **Ha tydeligere tiltak som stimulerer til forskningsprosjekter som tar for seg dilemmaer og utfordringer knyttet til å forholdene mellom matproduksjon, natur/klima og/eller miljø**
   Planen kan gjerne ha tydeligere tiltak som stimulerer til forskningsprosjekter som tar for seg dilemmaer og utfordringer knyttet til å forholdene mellom matproduksjon, natur/klima og/eller miljø. Det er åpenbart relevant med gifter som vil redusere kvaliteten av produkter - og derved forskning for å redusere miljøgift-innhold. Antibiotika-resistens i dyr og miljøet (ikke bare for mennesker) er også høyst relevant. Begge deler er knyttet til én-helse konseptet. Matsikkerhet og bærekraftig fôr vil påvirkes av miljøgifter og resistens.

   På side 4 står det at «*Porteføljen består av prosjekter med alle fag og teknologier. Hovedtyngden er landbruks- og fiskerifag, teknologi og matematikk og naturvitenskap. Porteføljen har en betydelig andel tverrfaglighet*». Før «*Porteføljen har en betydelig andel tverrfaglighet*.» kan det legges til: *Humanistiske og samfunnsvitenskapelige perspektiver gir også viktig kunnskap for porteføljen.*

4. **Spesifisere tiltak hvor humanistiske og samfunnsvitenskapelige perspektiver inkluderes.**
   Utfordringene knyttet til bærekraftig utvikling og økt omstillingsevne i bionæringene er brede og komplekse, og krever kunnskap fra mange ulike felt- også humaniora- og samfunnsvitenskap. Dette er dekket i teksten under prioriteringen, men vi savner konkrete tiltak som følger opp dette kunnskapsbehovet. Se prioritering 1. under.

Med hilsen

Svein Stølen
rektor

Arne Benjaminsen
universitetsdirektør

Dette dokumentet er godkjent elektronisk ved UiO og er derfor ikke signert.

Saksbehandler:
Vibeke Alm
, *vibeke.alm@admin.uio.no*

Vedlegg 1 - Spesifikke innspill til Målene for porteføljen

Mål 1: Porteføljen skal bidra til økt konkurranseevne i næringslivet

- Når det gjelder *«fordeling mellom grunnleggende, anvendt og innovasjon **vurderes»***, men er UiO at det er behov for å spesifiseres bedre. Det interessante er **hvordan det vurderes.** Trenden nå er at grunnforskningen over tid taper terreng jamfør anvendt forskning.

Mål 2: Porteføljen skal bidra til kvalitetsutvikling og fornyelse i forskningen

- For å bidra til kvalitetsutvikling og fornyelse i forskningen må det sikres kritisk og uavhengig forskning, og gis rom for grunnforskning. Det er også en forutsetning at man tar i bruk *«state-of-the-art»*- metodikk og - teknologier innenfor forskning som er relevant for akvakultur, fiskeri, skogsbruk og landbruk».
- Vi foreslår derfor at måloppnåelse for dette punktet også blir vurdert på *andel grunnforskningsprosjekter som er finansiert og gjennomslag på infrastrukturutlysninger*.

Mål 4: Porteføljen skal styrke evnen til bærekraftig omstilling i næringsliv og offentlig sektor

- Vi støtter at måloppnåelsen ses «*i lys av antall prosjekter om bærekraftig for, bioøkonomi og sirkulær økonomi samt andel av porteføljen som omhandler balanse natur/klima og /eller miljø*.» Vi understreker at dette siste leddet er svært viktig, og gjerne kunne bli en egen setning.
- Vi anbefaler at måloppnåelsen ses i lys av andel av porteføljen som omhandler *dilemmaer og utfordringer når det gjelder å balansere forholdet mellom matproduksjon, natur/klima og /eller miljø*.
- Vi anbefaler at måloppnåelsen også her vurderes via *bibliometriske data og siteringer*.

Mål 5: «Porteføljen skal bidra til kunnskapsgrunnlaget for styrket matforsyningssikkerhet»

- Det er litt uklart hvordan tittelen skal tolkes. Vi foreslår «*Porteføljen skal bidra til forskningsbasert kunnskap som gir grunnlag for kunnskapsbaserte avgjørelser for styrket matforsyningssikkerhet*.
- Innspill til hvordan måloppnåelse skal vurderes:
  - Nåværende tekst: «*Måloppnåelse vil bli vurdert på basis av kompetansen om økt matsikkerhet og matforsyning, om selvforsyningsgrad og dekningsgrad av mat i Norge, bærekraftig fôr og sunn og trygg mat…*»
  - Vi mener at vurderingen av måloppnåelse her er uklart definert. Hvordan har man tenkt å '*vurdere kompetansen om matsikkerhet'*? Vi foreslår at *bibliometriske data og siteringer* brukes i tillegg til de foreslåtte kriteriene, for å få fram forskningsmiljø som reelt hevder seg internasjonalt.

Spesifikke innspill til Prioriteringer

Prioritering 1: Porteføljestyret vil styrke grunnlaget for en bærekraftig utvikling og økt omstillingsevne i norske bionæringer

- Utfordringene knyttet til bærekraftig utvikling og økt omstillingsevne i bionæringene er brede og komplekse, og krever kunnskap fra mange ulike felt- også humaniora- og samfunnsvitenskap. Dette er

dekket i teksten under prioriteringen, men vi savner konkrete tiltak som følger opp dette kunnskapsbehovet. Vi foreslår derfor følgende tiltak: *Investere i forskning og innovasjon langs hele FoUoI-kjeden og som inkluderer relevante perspektiver, inkludert de humanistiske og samfunnsvitenskapelige.*

- Når det gjelder tiltaket *Investere i forsknings- og innovasjonsprosjekter som fremmer bærekraftig fôr og fôringspraksis* er det ønskelig å inkludere begrepet fôringsregimer som omfatter også internasjonal handel og effekter på landskap og natur både lokalt og globalt. Vi viser for øvrig til UiOs posisjonsnotat til Samfunnsoppdraget bærekraftig fôr fra 07.06.2023 (Microsoft Word - posisjonsnotat-uio-baerekraftig-for-og-foringsregimer-070623)

- Prioriteringen burde være mer konkret i forhold til å øke kunnskap om hvordan *genredigering kan brukes i en bærekraftig utvikling og stimulere til økt forskning (grunnforskning, anvendt forskning, innovativ forskning) for å utvikle konkrete løsninger i et bærekraftsperspektiv*. Vi foreslår et nytt mer konkret tiltak: *Investere i forsknings- og innovasjonsprosjekter som er innrettet mot å bygge nasjonal kompetanse på nye metoder som genredigering både i lys av matsikkerhet og beredskap.*

- Det mangler fokus på smittsomme sykdommer innen landbruket og «én helse»-perspektivet. Vi foreslår et nytt tiltak: *Investere i forsknings- og innovasjonsprosjekter som er innrettet mot å forebygge spredning av smittsomme sykdommer i landbruket og bidra til én helse.*

- Det vil prioriteres forskningsinnsats som støtter opp under «*næringenes omstillingsevne og forvaltningens behov for kunnskap.*» Denne formuleringen har en undertone som ikke støtter fri langsiktig grunnforskning som er viktig for *å ha mulighet til å endre kurs på sikt* å være forberedt for å kunne møte næringens og forvaltningens fremtidige behov for kunnskap.

Prioritering 3: Porteføljestyret vil styrke dyrehelse og -velferd (inkludert fisk) i norsk matproduksjon

- Vi støtter tiltakene. Spesielt andre kulepunkt *Samarbeide med andre porteføljestyrer om utlysninger rettet mot én-helse og sammenhenger mellom mat, miljø, klima og helse* er svært viktig.

Prioritering 4: Porteføljestyret vil stimulere til robuste matsystemer

- Vi foreslår å legge til følgende tiltak: *Investere i forskning på sammenhenger mellom, matvareproduksjonens virkning for klima og miljø, en-helse (one health) og bærekraft både lokalt og globalt.*
- I hele denne prioriteringen rundt bærekraft og robuste matsystemer nevnes mange tilnærminger til problemet som avl, genetikk, dyre, plante og jordhelse, men muligheten som ligger i genredigering nevnes ikke. Genregulering kan med fordel spesifiseres i setningen: *I bunnen må god kunnskap innen agronomi, havbruk, fiskeri og skogbruk ligge, inkludert plante- og jordhelse, avl, genetikk* ***og genredigering****, mattrygghet, og gode arbeidsvilkår for bønder, skogbrukere og fiskere.*
- Matforbruk (inkludert anskaffelse, spising og kasting) vil være avgjørende for et robust matsystem. Dette står nevnt i utkastet, men bør konkretiseres med eget tiltak.

- Det samme gjelder bærekraftige verdikjeder for mat. Vi foreslår et nytt tiltak:
  Investere i forskning og innovasjon innen bærekraftige verdikjeder for mat.

Prioritering 5: Porteføljestyret vil stimulere til rekruttering, kapasitetsbygging og kvalitet i forskningen

- Behovene skal kartlegges og det er viktig at grunnforskning ikke blir glemt i denne prosessen.

Prioritering 7: Porteføljestyret vil styrke kunnskap om bærekraftig bruk av areal- og bioressurser

- Tredje tiltak kan ikke etterleves uten at samfunnsvitenskapelige fag er inkludert, derfor må rollen av samfunnsvitenskap og humaniora tydeliggjøres